

מבשר טוב

קידוש שבת וישלח תש"פ

פה עיה"ק ירושלים ת"ו

ואתה אמרת היטב – איטיב עמך

ידוע מספרים הקדושים, שבזמן של שמחה הוא עת רצון להשפעות טובות וישועות, שכשיהודי עושה שמחה נפתחים לפניו שערי רצון לזכות לכל שפע הטוב.

ולבאר מילתא בטעמא, מדוע דווקא בעתותי השמחה הוא מקובל בידינו מהצדיקים שנפתחים לאיש ישראל שערי ישועה ורחמים.

ונראה בהקדם מאמר הכתוב בפרשא דידן (בראשית לב, יג) "ואתה אמרת היטב איטיב עמך, ושמתי את זרעך כחול הים, אשר לא יספר מרוב". והמפרשים על אתר נעמדו על כפל לשון הכתוב: "ואתה אמרת היטב איטיב", הוכפלה ההטבה ב' פעמים, ותסגי ליה במאמר 'ואתה אמרת איטיב עמך'. ורש"י פירש לפי דרכו, והרבה פירושים נאמרו בזה, עיין ספר הקדוש קדושת לוי זי"ע שפירש בשני דרכים.

וידוע מה שפירש בזה הרבי הקדוש מלובלין זצוקללה"ה, שהכתוב רומז על לאדם, וכוונת "ואתה אמרת היטב" קאי על איש ישראל, שכשתאמר אתה כלפי מעלה להשי"ת 'היטב', שאתה מטיב עמדי ועושה עמי טובות, ומכיר בטובה שמשפיעים לו מן השמים. – אומר השם יתברך לעומתו "איטיב עמך", שמוסיפים לו טובה על טובתו, ונשפע עליו רב טוב וחסד.

כי מטבעו הפשוט של האדם לראות יותר בדברים החסרים לו, ולהתהלך בהרגשות רעות שלא טוב לו וחסרים לו דברים הרבה. וכאשר מתגבר בזה ואינו מניח עצמו להימשך אחר זה הייצר, רק משכיל להכיר בטובות הרבות שעושה עמו השם יתברך, ומכיר בטובות המקום עימו. – זוכה בכך לפתוח לפניו את צינורות השפע, להשפיע עליו טובות רבות וחסדים וישועות.

והיינו המכוון: "ואתה אמרת היטב" – כשתאמר אתה שטוב לך, ותודה לו יתברך על הטוב שגמל עמך. – יאמר הוא לעומתך "איטיב עמך", להוסיף עוד ועוד טובות כהנה וכהנה. [עיין בסה"ק דברי ישראל בפסוק זה, בפירוש השני, שפירש מעין זה עי"ש].

ביסוד זה מבואר טעמא שזוכים בעת השמחה לפתיחת צינורות השפע, להריק ברכה טובה. משום שבזמן השמחה זוכה האדם להכיר בטובה, ובעת כזו מתקיים באיש ישראל יפה "ואתה אמרת היטב".

וגם אם בזמן הרגיל נוטה האדם אחר היצר המעציבו שלא לראות ולהכיר בטובות המקום עמו, הרי בזמן השמחה נפתח הלב והדעת להכיר ולהתבונן בחסדי המקום עמו.

וכל בעל היגיון מבין בעתותי השמחה, שהכל מוענק לו בחסדי עליון מן השמים, וכל מה שזוכה לזו השמחה והטובה הוא מהשפעת הבורא ב"ה בחסד עליון עמו, ולא מעצמו זכה לכל זאת. ובפרט כשזוכים להשיא את הילדים, ולחתנם בכבוד ובשמחה, ושעובר הכל בשלום, הרי מבין ומשיג שכל זאת ההצלחה היא שלא בדרך הטבע. כי בדרכי הטבע אי אפשר כמעט בדורנו לחתן את הילדים, וכל זאת ההשפעה שזיכו אותו מן השמים, וכן בשאר השמחות והטובות המושפעים לאדם, הכל ממה שגמל השם יתברך עמו הטובה.

ובזה הרי הוא בכלל 'ואתה אמרת היטב', שאומר להשי"ת תודה ושבח, ומכיר אל נכון בטובות המקום עמו. – ולפיכך שפיר זוכה לפתוח בזה לפניו את צינורות השפע, שאף השם יתברך עונה לעומתו "איטיב עמך", להוסיף ולהשפיע לו עוד כהנה וכהנה טובות וחסדים טובים, והריקותי לכם ברכה וגו'.

על דרך מאמר אא"ז הרה"ק רבי נתן דוד משדלובצא זצוקללה"ה, בפסוק (ישעיה נה, יב) "כי בשמחה תצאון", שבשמחה יוצאים מכל הצרות.

וזל"ק בספר הקדוש "תורת רבי נתן דוד" (דף רסו.): "כי בשמחה תצאו. פירוש הכתוב, 'כי בשמחה', כלומר על ידי השמחה, 'תצאו', יכולים לצאת מכל הצרות, ודי למבין. דהרי העצבות הוא שורש הקללה והרעה, וכמו שמצינו בהקללה והרעה הראשונה שהיה בעולם על ידי חטא אדם הראשון, כתוב שם (בראשית ב, יז) 'בעיצבון תאכלנה', שהוא עצבות. ומזה נשמע, דהשמחה הוא המוציא מכל הרעות והקללות" עכל"ק.

והיינו כמבואר, שמתוך השמחה זוכה להכיר בטובות הבורא וחסדיו הרבים עמו, ומתוך כך יוצאים מכל הצרות והייסורים והעגמות נפש, שכאשר 'אתה אמרת היטב', אף השי"ת אומר לעומתך 'איטיב עמך'.

וביתר עמקות נראה הביאור בזה, על פי מ"ש במשנה סנהדרין (מו.): "אמר רבי מאיר, בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי. אם כן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך, קל וחומר על דמן של צדיקים" ע"כ.

מבואר, שבצערן של איש ישראל נוגע זה הצער והכאב אף בשכינתא קדישתא, כד"א (ישעיה סג, ט) בכל צרתם לו צר. והיינו טעמא משום שהשכינה וישראל חד, כמ"ש בזוהר הקדוש (ח"ג עג.) וזל"ק: "ג' דרגין אינן מתקשרן דא בדא, קוב"ה אורייתא וישראל". ומכיון דקוב"ה וישראל חד, הרי הם כמו גוף אחד ממש, שהנשמה חלק אלקי ממעל היא, וכאשר כואבת הזרוע כואב הראש שהכל

גוף אחד. ולפיכך מגיע כאבו וצערו של איש ישראל עד השכינה הקדושה למעלה, כי הם גוף אחד ממש.

והנה מידה טובה מרובה, שכאשר יש שמחה לאיש ישראל הרי מגיעה אותה השמחה גם בשכינתא קדישתא עצמה. ובשמחת איש ישראל לתתא נעשה שמחה והילולא לעילא, בקל וחומר מן הצער שנעשה שם מחמת צער ישראל למטה.

והרי בזמן השמחה מחלקים ונותנים לאוהבים וידידים, וזה יסוד מנהג 'עריכת הקידוש' שנוהגים ישראל בזמן של שמחה, שעושין סעודה ומזמנים חברים וידידים ונותנים ומציעים לפניהם מכל מילי דמיטב.

וכיוצא בדבר הוא כלפי מעלה, שמתוך שנעשה השמחה למעלה, מחלקים ונותנים המתנות הטובות ברחמים ובחסדים מגולים. ולכן מקובל הוא בידינו מפי הצדיקים, שבעתותי השמחה הוא עת רצון, שמחלקים השפעות טובות ישועות ונחמות.

תו פירש הרבי הקדוש מלובלין זצוקללה"ה בספרו זכרון זאת (פרשת וישלח ד"ה הצילני בתוה"ד), וזל"ק: "ואתה אמרת היטב איטיב עמך. כי הגם כי הכל לטובה, הלא אמרת 'היטב איטיב', פירוש הטובות על ידי טובות, ולא על ידי צער, וזה נקרא 'חסדים טובים' וכו'" עכל"ק.

כלומר, שיש חסדים, ויש הנקראים 'חסדים טובים'. והחילוק כי מאתו יתברך לא תצא הרעות, והכל בוודאי לטובה. אלא שלפעמים הטובות באים על ידי צער רח"ל, ואין אלו חסדים טובים.

כענין שרגיל אני להמשיל לניתוח הפרופסור הגדול לכריתת הגידול הממאיר, שאם יגיע שם תלמיד [קולגה, סעקיטאר] מן הג'ונגל, לא יבין מדוע מחתך הרופא הנאמן באכזריות שכזו בבשר החי. – אך המבין יבין שאף כי מביא עליו כאבים ותופעות לוואי שונות, הרי זהו ניתוח מציל חיים, מחמת הגידול המקנן בגופו ומאיים לכלות בו כל חלקה טובה. – וזו היא דוגמא של חסדים הבאים על ידי ייסורים.

ועל כך מבקשים אנו (תהלים פה, ח) "הראנו ה' חסדך", כלומר שנראה ונכיר בחסדים הללו, שיהיו חסדים מגולים ולא נסתרים, שנצטרך להאמין בהם שהם חסדים, אלא נראה בחוש החסד באיתגליא.

והיינו שמפרש ברמזי כפל הטובה שבפסוק "היטב איטיב", חסדים שעל ידי טובות, ולא חסדים שעל ידי רעות ח"ו, שיהיו החסדים מגולים וברורים לפנינו. ומעין זה פירש גם בסה"ק קדושת לוי, עיין שם.

והלום ראיתי בספה"ק "בעל שם טוב השלם" שנדפס לאחרונה בפרשא דידן, שהאריך בענין התפילה שצריך לבקש על העניינים הרוחניים שמהם משתלשלים כל החסרונות הגשמיים עיין שם. ובשלהי דברי קדשו כתב בזה"ל: "והעיקר האמונה, שיאמין כי דרך דבורו ותפלה הוא נעשה מיד כך בלי שום ספק וכו'" עכל"ק. [מספר בן פורת יוסף, דברים ששמעתי ממורי, ד"ה שמעתי ממורי פירוש פסוק וישלח].

ושם בהערה ח' מביא המשך לשון קדשו של בעל התולדות זצוקללה"ה שם בספרו בן פורת יוסף, מה ששמע מהבעש"ט הק': "וגם יאמין, מיד כשיצא מפיו נוסח התפילה וזה ששואל מיד הוא נענה. וכי תימא, הא לפעמים שלא מצא מבוקשו. – הענין הוא שהוא בהעלם ממנו, למשל שנעשה בקשתו בכללות העולם, הגם שבפרטות הוא מבקש להסיר הצער, ובאמת הוא לטובתו או למרק עוון או כיוצא וכו'. כי אם בכוונת שאלתו שמצפה שיהיה נענה או מכניס גופניית בתוך שאלתו, שהיה ראויה שיהיה רק ברוחני לתועלת השכינה ולא לתועלת עולם הזה, לכן הוי מסך המבדיל" עכלה"ק.

ומבואר היטב על פי האמור, כי לפעמים יותר טובה לו כשלעצמו שיהיו החסדים נסתרים, כאשר צריך לעבור כעין 'ניתוח' הלז, ומרגיש מעט ייסורים. אבל תפילתו בוודאי התקבלה למעלה, כי אין שום תפילה חוזרת ריקם, והועילה או לאחד ממשפחתו שנצרך לזה, או בכללות העולם. ולכן צריך להאמין שכל תפילה ותפילה שהתפלל וביקש פועלת מיד ונעשה עמו כבקשתו בלי שום ספק ודו"ק.

ועוד נראה הרמז בפסוק דנן, "ואתה אמרת היטב איטיב עמך", כאשר אתה מצידך 'אמרת היטב', שתהא מטיב גם עם אחרים, ותיבת 'היטב' היא בלשון מפעיל, שמפעיל להטיב עם אחרים, ואינו מחזיק הטובה רק לעצמו ולנפשו, אלא מטיב עם הבריות לגמול חסד עם הבריות. – בזה זוכים במידה כנגד מידה, שגם השם יתברך יאמר לעומתו "איטיב עמך", שיגמלו חסד עמו מן השמים, להריק אף עליו טובה וברכה.

והטובה שמטיב עם אחרים, היא הן בטובת הגוף והן בטובת הנפש, שלא רק בגשמיות מטיבים עם ישראל לעשות צדקה וחסד, אלא אף ברוחניות צריך להטיב להם. וכדוגמת הדפסת הספרים הטובים והנעימים, שנהנים בהם ישראל להחיות את נפשם בספרים טובים הללו, שבזה נמצא מטיב עם ישראל ברוחניות, בטובת הנפש.

ואף בזה פותחים את צינורות השפע הטוב, להריק ולהשפיע ברכות טוב, לגמול עמהם חסדים ורחמים, שכל המטיב עם ישראל מטיבים עמו מן השמים.

נמצינו למדין בשני דרכים לפתוח לבעלי השמחה שערי טובה וברכה, אם מכוח ההטבה שמטיבים עם ישראל, שבזכות שמטיב עם אחרים ייטיבו עמו. וכן מתוך הכרת הטובה למקום, להודות להשם יתברך על רוב הטובה שגמל עמו.

וכענין שאמרו במדרש (איכה רבה ג, יג): "מה יתאונן אדם חי (איכה ג, לט), דיו שהוא חי". – אלא שאין האדם מכיר בזה תמיד, שצריך להודות לפניו יתברך על כל הטובות שעושה עימו, אבל בזמן של שמחה הרי הוא זוכה להכיר בטובות המקום עימו, כמו שנתבאר.

ויהי רצון שיזכו משפחות בעלי השמחות לשפע הטובה והברכה, להוסיף ולהטיב עם ישראל בגוף ובנפש, ולזכות להכיר בטובת המקום עמהם, ושיהיו בשמחה עם שמחתם, וכן יזכו כל ישראל לשפע הטובה והברכה, עדי נזכה מהרה לטובה הכללית ולשמחה הכללית שבביאת גואל צדק במהרה בימינו, אמן.

להצטרפות לרשימת התפוצה שילחו מייל לכתובת m0732951213@gmail.com